

Бусленко В.В.*студент фінансово-економічного факультету,**Науковий керівник: Павловська О.В.**доктор економічних наук, професор,**Київський економічний університет імені Вадима Гетьмана***АНАЛІЗ БАЛАНСУ ПАТ «АЗОВМАШ» ЗА 2013-2015 РОКИ**

Станом на сьогодні Україна перебуває в значній економічній кризі. Оцінка фінансового стану підприємства в умовах економічної кризи дозволяє реально оцінити можливості кожного підприємства.

Для аналізу фінансового стану нами було обрано одне з найбільших в Україні ПАТ «Азовмаш». У 2013 році ПАТ «Азовмаш» поставляло свою продукцію більш ніж в 20 країн світу, серед яких країни СНД – Росія, Казахстан, Узбекистан, а в числі країн дальнього зарубіжжя – Угорщина, Індія, Югославія, Пакистан, Алжир, Єгипет, Туреччина, Італія, Голландія та інші [1].

Здійснено вертикальний та горизонтальний аналіз балансу ПАТ «Азовмаш» за 2013-2015 роки. Баланс ПАТ «Азовмаш» було спрощено, внаслідок відсутності інформації по деяким статтям балансу. У таблиці 1 наведено розрахунки вертикального та горизонтального аналізу активів балансу ПАТ «Азовмаш».

Таблиця 1

**Агрегований горизонтальний і вертикальний аналіз активів балансу
ПАТ «Азовмаш» за 2013-2015 рр.**

Актив	2013 рік, тис. грн	2014 рік, тис. грн	2015 рік, тис. грн	Відхилення					
				Абсолютні, тис. грн			Відносні, %		
				2014/ 2013	2015/ 2013	2015/ 2014	2014/ 2013	2015/ 2013	2015/ 2014
<i>I. Необоротні активи</i>									
Нематеріальні активи	51	4	3	- 47	-48	- 1	0,078	0,059	0,750
Первісна вартість	1 402	1 402	1 402	0	0	0	1,000	1,000	1,000
Накопичена амортизація	1 351	1 398	1 399	47	48	1	1,035	1,036	1,001
Основні засоби	1 038	270	31	- 768	- 1007	- 239	0,260	0,030	0,115
Первісна вартість	4 254	4 225	4 195	- 29	- 59	- 30	0,993	0,986	0,993
Знос	3 216	3 955	4 164	739	948	209	1,230	1,295	1,053
Інші фінансові інвестиції	300 695	300 695	300 695	0	0	0	1,000	1,000	1,000
Відстрочені податкові активи	629	681	8	52	- 621	- 673	1,083	0,013	0,012

Інші необоротні активи	374	373	547	- 1	173	174	0,997	1,463	1,466
Усього за розділом I	302 787	302 023	301 284	- 764	- 1503	- 739	0,997	0,995	0,998
II. Оборотні активи									
Запаси	5	-	136	-	131	-	-	27,2	-
Виробничі запаси	5	-	1	-	- 4	-	-	0,2	-
Товари		-	135	-	135	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	6 491	11 975	8 979	5484	2488	- 2996	1,845	1,383	0,750
- за виданими авансами	15 469	17 144	17 134	1675	1665	- 10	1,108	1,108	0,999
- з бюджетом	7 902	3 483	3 671	- 4419	- 4231	188	0,441	0,465	1,054
Інша поточна дебіторська за боргованість	1 068	58	3 009	- 1010	1941	2951	0,054	2,81	51,87
Гроші та їх еквіваленти	673	81	69	- 592	- 604	- 12	0,120	0,102	0,85
Готівка	9	10	10	1	1	0	1,11	1,11	1
Витрати майбутніх періодів	-	4	5	-	-	1	-	-	1,25
Усього за розділом II	31 721	32 745	34 573	1024	2852	1828	1,032	1,089	1,055
Баланс	334 508	334 768	335 857	260	1349	1089	1,00	1,004	1,003

Джерело: структуровано автором на основі даних [5]

Під необоротними активами розуміють матеріальні і нематеріальні ресурси, що належать установі і забезпечують її функціонування і термін корисної експлуатації яких, становить більше одного року [2]. У 2014-2015 роках відбувалося зменшення вартості необоротних активів підприємства «Азовмаш» на 739 тис. грн та на 764 тис. грн відповідно. Це можна пояснити стрімким зменшенням балансової вартості основних і зростанням накопиченої амортизації. Даний процес свідчить про необхідність оновлення основних засобів підприємства.

Під оборотними активами розуміють кошти і їх еквіваленти, не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу або протягом 12 місяців з дати балансу [2]. За підсумком аналізованих нами років спостерігаємо вартісне зростання обсягу

оборотних активів на 260 тис. грн та на 1 089 тис. грн у 2014-2015 роках відповідно. У 2013 та 2015 роках спостерігаємо наявність статей запасів та виробничих запасів. Водночас, лише у 2015 році фіксуємо наявність товарів на суму 135 тис. грн. Спостерігається зростання дебіторської заборгованості на 85,5% у 2014 році в порівнянні з 2013 роком, та зменшення на 25% у 2015 році у порівнянні з 2013 роком. Відбувається зростання дебіторської заборгованості у 2014 році за виданими авансами на 10,8% та зменшення даного показника у 2015 році – та 1%. У 2014 році – стрімке зменшення обсягу дебіторської заборгованості за розрахунки з бюджетом на 4 231 тис. грн або на 56% у порівнянні з минулим роком. У 2015 році даний показник зростає на 188 тис. грн, або на 5,4% від показника 2014 року. У 2014 році зменшується обсяг іншої дебіторської заборгованості до 1 010 тис. грн та зростає на 2 951 тис. грн у 2015 році, що свідчить про наявність заборгованості перед підприємством. Спостерігається зменшення статті «Грошових коштів та їх еквівалентів» з 673 тис. грн (у 2013 році) до 69 тис. грн (у 2015 році) – кошти підприємства більшою мірою знаходяться в обороті.

Таблиця 2

**Агрегований горизонтальний і вертикальний аналіз пасивів балансу
ПАТ «Азовмаш» за 2013-2015 рр.**

Пасив	2013 рік, тис. грн	2014 рік, тис. грн	2015 рік, тис. грн	Відхилення					
				Абсолютні, тис. грн			Відносні, %		
				2014/2013	2015/2013	2015/2014	2014/2013	2015/2013	2015/2014
I. Власний капітал									
Зареєстрований (пайовий) капітал	306 076	306 076	306 076	0	0	0	1	1	1
Резервний капітал	-	2 542	7 749	2542	7749	5 207	-	-	3,04
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	6 438	9 556	(8 201)	3 118	-1 763	1 355	1,484	- 1	-0,858
Усього за розділом I	312 816	318 174	305 624	5 358	- 7 192	-12 550	1,017	0,997	0,960
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення									
Інші довгострокові зобов'язання	-	-	646	-	646	646	-	646	646
Усього за розділом II	-	-	646	-	646	646	-	646	646
III. Поточні зобов'язання і забезпечення									
Поточна кредиторська за боргованість за: товари, роботи, послуги	367	291	15849	- 76	15482	15558	0,792	43,185	54,46
Розрахункам	3 570	185	104	-3385	- 3466	- 81	0,051	0,029	0,562

и з бюджетом									
Розрахунки зі страхування	80	102	202	22	122	100	1,275	2,525	1,981
Розрахунки з оплати праці	4 236	4 219	619	- 17	- 3617	- 3600	0,995	0,146	0,146
Поточна кредиторська за одержаними авансами	6 103	7 260	6 240	1157	137	- 1020	1,189	1,022	0,859
Поточна кредиторська за боргованість за розрахунки з учасниками	-	-	2 604	-	2604	2604	-	2604	2604
Поточні забезпечення	-	-	3 029	-	3029	3029	-	3029	3029
Інші поточні зобов'язання	7 336	4 537	690	-2799	- 6646	- 3847	0,618	0,094	0,152
Усього за розділом III	21 692	16 594	29 587	-5098	7895	12993	0,765	1,363	1,782
Баланс	334 508	334 768	335 857	260	1349	1089	1,00	1,004	1,003

Джерело: структуровано автором на основі даних [5]

У розділі «Власний капітал» обліковуються надходження таких коштів, як вклади акціонерів, додатковий капітал, резервний капітал і прибуток, тобто неборгові методи фінансування виробничої діяльності [2]. Спостерігаємо зростання обсягу власного капіталу у 2014 році на 5 358 тис. грн, або на 1,7%. У 2015 році відбулось зменшення власного капіталу на 12 550 тис. грн, з 318 174 тис. грн у 2014 році до 305 624 тис. грн у 2015 році, або на 4%. Зменшення власного капіталу відбулось внаслідок отримання збитку в результаті виробничої діяльності ПАТ «Азовмашем» у 2015 році в розмірі 8 201 тис. грн. Спостерігаємо зростання резервного капіталу у 2015 році на 5 207 тис. грн. У 2013 році резервний капітал взагалі був відсутнім в балансі ПАТ «Азовмаш».

Довгострокові зобов'язання і забезпечення характеризують суму залучених підприємством кредитних ресурсів терміном понад 1 рік [2]. У 2013-2014 роках дане підприємство не використовувало даних ресурсів. У 2015 році ПАТ «Азовмаш» обліковує лише статтю «Інші довгострокові зобов'язання», яка становить 646 тис. грн. Дана стаття характеризує довгострокову заборгованість підприємства, що не включена до інших статей, у яких розкривається інформація про довгострокові зобов'язання, зокрема зобов'язання із залучення позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки.

Поточні зобов'язання і забезпечення характеризують зобов'язання, які будуть погашені впродовж операційного циклу підприємства або повинні бути погашені впродовж дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу [2].

Аналізуючи обсяг поточних зобов'язань і забезпечень спостерігаємо зменшення даної статті балансу у 2014 році на 5 098 тис. грн, або на 23,5%. У 2015 році відбувається зростання обсягу розділу «Поточні зобов'язання і забезпечення» на 12 993 тис. грн (на 78,2%). Стрімке зростання даного показника відбулось внаслідок збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги з 291 тис. грн до 15 849 тис. грн у 2015 році. Зростання кредиторської заборгованості свідчить про затримку виконання ПАТ «Азовмашем» власних зобов'язань. Позитивним явищем є скорочення кредиторської заборгованості за оплатою праці впродовж 2013-2015 років, зокрема, у 2013 році на 17 тис. грн, у 2014 році – на 3600 тис. грн. До того ж у 2015 році в порівнянні з 2014 роком, відбувається скорочення кредиторської заборгованості за отриманими авансами та іншими поточними зобов'язаннями на 1 020 тис. грн та 3 847 тис. грн відповідно. Проте у 2015 році з'являється поточна кредиторська заборгованість з учасниками у розмірі 2 604 тис. грн.

Для покращення рівня фінансової стійкості ПАТ «Азовмаш» необхідно виокремити основні напрямки підвищення фінансової стійкості. Такими заходами можуть бути: підвищення ефективності управління активами та пасивами ПАТ «Азовмаш» [3]; стимулювання збільшення частки оборотних активів у структурі балансу ПАТ «Азовмаш», насамперед за рахунок збільшення обсягів діяльності при одночасному прискоренні оборотності оборотних активів [4]; активна робота щодо зменшення дебіторської заборгованості шляхом надання знижок за своєчасну повну оплату продукції; прискорення обороту капіталу шляхом пошуку нових ефективних європейських ринків збуту продукції; вчасне погашення поточних зобов'язань та кредиторської заборгованості.

Також удосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок: збільшення виручки від реалізації та рефінансування дебіторської заборгованості. Водночас зменшення вихідних грошових потоків можливе за рахунок: зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції та зниження витрат, які покриваються за рахунок прибутку. Перелічені вище заходи мають покращити фінансовий стан ПАТ «Азовмаш».

Список використаних джерел:

1. Історія ПАТ «Азовмаш» [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.azovmash.com/ua/investors/1382087012>
2. Бухгалтерский учет в Украине [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/1080-buxgalterskij-uchet8>
3. Бондаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств // Інвестиції. – 2008. – № 4. – С. 40-44.
4. Головка О.Г., Ковальов О.Є., Губарев О.О. Сучасні проблеми та перспективи управління фінансовою стійкістю підприємства [Електронний ресурс] / О.Г. Головка, О.Є. Ковальов, О.О. Губарев // Проблеми і перспективи сучасної науки. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/piprp_2014_1_13.pdf

5. Річна фінансова звітність ПАТ «Азовмаш» [Електронний ресурс] // 2015 – Режим доступу до ресурсу: <http://www.azovmash.com/ua/investors/1380720038>

Вівденко М.А.

аспірант,

Харківський державний університет харчування та торгівлі

АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ІННОВАЦІЙНІСТЬ

На сьогоднішній день особлива увага приділяється розробці інновацій. Кожне велике підприємство в умовах сучасної економіки розробляє інноваційні технології, що дозволяють ефективно пристосовуватися до змін середовища і вибрати найбільш оптимальні інноваційні технології.

Для здійснення адаптивного управління фірмою потрібно враховувати чинники як внутрішньої, так і зовнішнього середовища. Керуючись факторами внутрішнього середовища, підприємство ставить перед собою оперативні і поточні цілі, тоді як, з огляду на фактори зовнішнього середовища, компанія розробляє стратегічні цілі.

Поточне адаптивне управління включає комплект виробничих програм і фінансових кошторисів (бюджетів), які розробляються для кожного підрозділу. Зазвичай ці детальні програми і бюджети складаються на рік і з меншою деталізацією – на 3-5 років.

Адаптивне управління має кілька складових. У ній можна виділити два напрямки: управління операціями, тобто поточною діяльністю фірми, і управління розвитком, заснований на розробці і впровадженні інновацій. Вибір інновацій найчастіше визначено змінами зовнішнього середовища.

Існує три основні методи оцінки невизначеності середовища:

– П'ятирівнева шкала нестабільності середовища, яка заснована на аналізі темпів, передбачуваності змін і величини;

– Лінгвістична дев'ятибальна шкала нестабільності, в якій невизначеність бізнес-середовища оцінюється по нечітким змінним: швидкості, глибини і рівня передбачення;

– Трирівнева шкала нестабільності середовища: стабільне, турбулентне, гіпер турбулентне середовище.

Чим середовище невизначеніше, тим складніше буде прийняти ефективне рішення.

Залежно від рівня невизначеності середовища вибирається тип стратегії фірми. Зіставлення змін прибутку і прийнятих керівництвом інноваційних рішень показує різний вплив впроваджених інновацій на результати роботи фірми. Дану тематику можна розглянути в розрізі ряду компаній.

Компанія «Нестле» – найбільша в світі компанія – виробник продуктів харчування і напоїв, експерт в області правильного харчування та здорового способу життя. Сильні бренди, налагоджена логістика, оптимальний розподіл виробничих майданчиків, що постійно розширюється асортимент продукції дозволяють «Нестле» мати високі рейтинги на всіх п'яти континентах. Серед